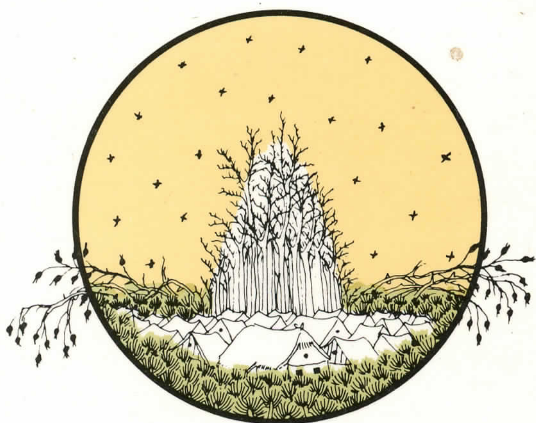
PERO BUDAK

Kajkavije

PERO BUDAK

Kajkavije

»IROS« Zagreb 1987

BIBLIOTEKA »STIH«

Urednik: BRANISLAV GLUMAC

PERO BUDAK / KAJKAVIJE

Prijatelima i pajdašima
Komarima
veselo novo leto 1988!
Pero –

31.12.987. – 1.1.988.

Naslovna strana
IVAN LACKOVIĆ CROATA

Recenzenti
Branimir Bošnjak
Pajo Kanižaj

KI KAK

A: Kak ste kak?
B: Ki kak!
A: Ti kak?
B: Tak!
A: Kak tak?
B: Tak kak!
A: A kak?
B: Tak tak!

A: Ti pak kak?
C: Takaj tak!
A: Tak?
C: Tak nekak!
A: A kak?
C: Nekak!

A: A ti kak?
D: Ni tak!
A: Kak ni tak?
D: Tak!
A: Je, pak kak?
D: Nikak!

A: Anda ste itak... sak tak kak?
B: Je, praf tak... ki kak!
A: Tak tak, nekak i nikak?
B: Baš tak!

A: A kaj ne bi šteli bit nekak tak...
B: Kak?
A: Drugač nekak nek tak kak!
B: A kak?
A: Drugač nek: tak tak, nekak i nikak!
B: Je, pak anda drugač kak?
A: Kak, kak? Se zna kak!

B: Je, pak kak?
A: Onak!
B: Onak?
A: Je, kaj ne bi šteli bit onak?
B: I kak!
A: Zbilam bi šteli bit onak?
B: Je, baš tak!
A: Onak! Baš onak?
B: Zakaj pak ne onak?
A: Zakaj, zakaj?
Kajti za onak
najpredi je tak
da ne smeš bit bedak!
A bogme, ni težak!
Ni muž, ni slugak!
Ni pravičen, ni poštenjak!
Ni milosen, ni...
B: Nek kak?
A: Za onak je treba bit coprnjak!
Prevarant i podrepaš!
Lažlivec i laktaš!
Kradlivec i zelenaš!
Smrdlivec i...

B: Se to tak za bit onak?
A: Jošče gorše nek tak!
Če je treba i vmoritel!
Izdajnik, proneveritel!
Nasilnik i krivokletnik!
Črn vrag z pekla i prokletnik!
I k tem jošče...
B: Se to tak kak?
A: Nek kak? Tak! Praf tak!

B: Kaj se mora baš bit tak...
če se hoče bit onak?
A: Baš tak! Drugač kak?
B: Če je tak... da za onak
človek mora bit tak...

nekak čist naopak...
tat kristušov, sebičnjak,
grdi gad i pokvarenjak,
anda...
A: Anda? Kak pak?
B: Anda si rajše ostanem tak kak,
pak nek si bu sak kak tak!
Tak, kak si ki hoče kak!
Če hoče, nek si bu baš i onak!
Ja si na stari, podrti škrlak
nacifram svoj lepi dragi trobojak
i fliknem ga s čelenke strag na potilak,
pak si zapevam tak kak bedak!

TO JE TAK

Kaj je je
kaj ni ni
Čeg je je
čeg ni ni
Kak je je
kak ni ni
To je tak
Tak je navek bilo
i tak navek bu
Tom ni treba reči
To znaju vsi
ki bedasti su ni
Za znat to
ni potrebno
preveč spameten bit
nit škole velke hodit
Tulko pameti ima vsaki
če ne v glavi, anda v šaki
To je tak
Tak navek je bilo
i tak navek bu
Pomoči ni tu
Dok jeden nema dosti
pak glaba gole kosti
dotlam se drugi gosti
Dok jeden gole riti
cestom drči
drugi se v baršunu
i v svili špinči i prči
To je tak
i to se zna
Ti, moj pajdaš
kakti puntaš
i mudrijaš
buš rekel:

»Je tak
al tak navek ne mora bit
i ne bu
Dojde vreme
za bune i promene
Onda vudri i okreni
Život i živlejne zmeni
Ki imaju od teh zemi
pak podeli i razdeli
nek narod se razveseli
Vsakom daj falačec jeden
nigdo ne bu gladen, žeden
I več ne bu kak je bilo
vse se bude spremenilo.«
Tak povedaš ti pajdaš
ki se delaš da vse znaš
Prosim, se ne prenemaži
i pametne reči zmaži
Naj brblati bedastoče
Ne znam kak ti se to hoče
Se kaj delaš niš ne vredi
Se bu znova kakti predi
Je, jeno vreme bude tak
da bu imel jednak vsak
Al-pretepeš nekaj let
pak se zmeni celi svet
Vse je zalud, niš ne vredi
Vse bu jednak kakti predi
Jeni s mukom se naprežu
da kraj s krajem nekak vežu
Drugi banče, žeru, piju
kruto peneze trošiju
Več te vidim kak se motaš
vse skup okol sebe špotaš
i pitaš se: otkud, kak?
Odgovor je lehko deti:
Človek ti je čist prokleti
grešen došel na taj svet
Pak je jeden poštenjak

drugi lopov, coprnjak
Jen je pošten i spameten
k tomu štedljiv, v poslu fleten
i taj bogme ima vsega:
vsega blaga baš božjega.
Drugi ti je prek prefrigan
nigdar za niš ni kaštigan
Okusa mu rečca mednog
prek vode te prepela žednog
Jeden ti je lena rit
Taj bu navek parazit
Drugi ti je trdo glup
kak od bukve tram il stup
Jen podeli i kaj nema
Drugi grabi, krade, zema
Vse kaj jenima si dal
potepeju, i ni im žal
Drugi prek noči su bogataši
za hip z ničeg su vsegimaši
kajti z vragom su pajdaši
I mi sme ti kume mili
za cajt mali gdi sme bili
To je tak
Tak je navek bilo
i tak navek bu
Pomoči ni tu

KAM

Nit tam
nit sim
Nit levo
nit desno
Niti naprej
niti nazaj
Je pak kam
Kam? Ne znam!

Em se mora
nekam iti
i z mesta se
odmekniti
Okol navek
se ni vrteti
i nosa si
vrit zadeti

Sim ili tam
naprej, nazaj
početek nit kraj
Levo i desno
nekak je tesno
Vsvud i vsikam
neizvesno
Pak kam? Nikam!

Na mestu stoj
i dneve broj
Od jen do sedem
i fertik keden
Reč da ti se
ne zalomi
drži gubec
i... čkomi

Vreme ti se
itak cedi
Mesec zden je
vse bol bledi
Kaj se čuje
čte i gledi
vseukup ti
drek to vredi

KAK

Kak pevati
o živlejnu
o lubavi
i pravici
doklam živiš
strtih krila
kak v krletki
v kruti žici

Kak sejnati
o živlejnu
o lubavi
i pravici
doklam živiš
obespravlen
kak v tamnici
v črni kmici

Da bi mogel
snevat, pevat
z brega na breg
glas odmevat:
kuraž velku
je imeti
i falačec
k tem pameti

Da bi mogel
snevat senje:
s puta krčit
je kamenje
Za vidike
nove svetle:
je tret negve
spršit megle

K temu treba
k srcu zeti
i gliboko
v pamet deti:
cil je gde se
kolo vodi
vu lubavi
i v slobodi

Tam sunčeko
toplo greje
Kmice, mržnje
tam vre neje
Srčeko tam
ludsko bije
Živlejne se
tam vre vžije

Tam drčite
gdo bu predi:
al gde to je
reč ne vredi
V zemlopisni
karti nema
tem bilega
ni spomena

To se mesto
vraški krije
pak ga lehko
najti nije
Zbog tog pev se
slabo čuje
Sloboda se
kervlju kuje

Š ČEG JE ČLOVEK SPRAVLEN

Povedaju za človeka:
jeni spravleni su z dreka
Drugi, z peska il pepela
a duša im doletela
ozgor z neba gda im treba
Ki z dreka su naređeni
mam su nekam spoređeni
al ne tak kak z peska oni
ki se rode kak gosponi
Človek z dreka ne sme imat
pamet, pak će vse skup štimat
Takšni, če k tem pamet ima
taj se rado bunit zna
puntat i pravicu iskat
zbrat pajdaše i obiskat
A vre spravlen je iz dreka
treba svog preživet veka
mirno, tak kak besna reka
ze nasipi ukročena
retkim deždom uškoplena
kâ se drži svog korita
ne zleva se, ne mahnita
Vek navek je neškodljiva
mirno teče neftrudljiva
I gda drekar neje lud
ne buni se, neje hud
ne bu mu čist zahman trud
Mora delat tak da švica
brez pritužbi i kaprica
Z malo zadovolen biti
dragom bogu se moliti
Biti miren i pokoren
zato kaj je z dreka stvoren
Drugač, vse je vuzalud:
išel bilo kam i kud

pandur čeka, henkar, sud
A na sudu ni pravice
za musavce i vušlivce
Za drekare ni pardona
ni od suca ni barona
kajti je i sudec gospon
pak zna kom bu dal pardon
Velki malom zakon kroji
i grehe mu njegve broji
Priprema mu galge, klešča
ogenj, ketač i još sešta
Zmed malemi i velkemi
(v zgodam najrazličnijemi)
diferenca je velika
prem se tako kaj ne šika
kajti su vsi božjeg lika
Al celeg je sveta slika
sprečrtana, šarolika
Jošče tam od pamtiveka
ni jednakost za čoveka:
z dreka su ti ludi brojni
a iz peska malobrojni
Gdo ma snage i kuraže
gdo je od čeg, nek dokaže
vu tem svetu gdi se laže
vara, miti, prenemaže
Kak god da se taj svet vrti
od rođejna pa do smrti
mali človek teret prti
Pride vreme kê bu strlo
nejednakost za čoveka:
ne bu važno gdo je z peska
gdo z pepela, a gdo z dreka
Zagrmet če kakti jeka
ludska misel mnogoveka
Zmagala bu nada, želja
bude pesme i veselja
Človek spravlal bu čoveka
od lubavi, ne od dreka

PAMET

Na svetu se
furt i navek
nekaj dogaja.
Jen prihaja,
jen othaja,
jen se smeje,
jen pak joče,
jen niš neče,
jen vse hoče.
Beli bi šteli
bit črni,
črni pak beli,
debeli suhi,
suhi debeli.
Nigdo ni sreten
vu svoji feli,
vsaki si nekaj
drugo želi.
Stopram v jenem
vsi su jednaki,
ki su spametni
il pak bedaki,
je nekaj š čim
prči se vsaki:
Pamet vu glavi!
Vsaki se svojoj
divi, klajna,
preštimava je
i slavi.

KAŠTIGA

Kaj ne bi moglo bit tak
da naprvo bude odostrag
a odostrag ňaprvo pak
Levo da bude desno
a desno pak levo
I kaj?
Nikaj!
Kreneš naprej
a dojdeš nazaj
Ideš levo
a najdeš se desno
I kaj?
Nikaj!
Meni je praf
kam god zajdem
i gde god se najdem
Delam svoj posel
i vsigde se snajdem
I kaj?
Nikaj!
Imam dve ruke
i jednog trbuha
Zadovolen ja sem
z malo ruha, kruha
Tek krovek nad glavom
da me dežd ne moči
i k tem jeden poplun
za pokrit se v noči
I kaj?
Nikaj!
Al poneki put
nikaj ti je nekaj
Je, bilo bi nikaj
da njih tam ni briga
kak se ti pošlihtaš

kak si život zrihtaš
Če se krivo deneš
na krivu stranu kreneš
(zabadav ti v žepu figa)
čeka te spitavanje
i grda kaštiga
I kaj?
Nikaj!

ČLOVEK I ČLOVEK

A: Kaj ti se zdi
o tem človeku
ki niš ne dela
pak niš ne zaradi?
(Meni se gadi)
Nema groša šupljega
ni krajcara, ni pare
al išče i prima
milodare
Loče, žere i sere
al se ne pere
Ne piše, ne riše
nit knige bere
Ne svira, ne peva
podrigavle se
i zeva
V dreku spi
hrče, pezdi
i smrdi
B: Kaj mi se zdi?
Mi se zdi
taj za nikaj ni
Bolše da se
ni narodil ni
kajti človek ni
Njem bi trebalo
nasadit roge
i podmetnuti
četiri noge

NAPRVO I ODZADI

A je
ni dobre tak
da reda dela vsak
kajti je jeden spameten
a drugi je bedak
A je
ni dobre tak
kajti mora bit onak kak
Baš tak
Mora bit spredi
ono kaj vredi
a ne tak naopak
odostrag
kajti je to
kojekak
Baš nikak
Mora bit tak kak :
Jeno je odostrag
a drugo je spredi
pak jeno za drugim
po redu sledi
Je
vse se mora srediti
i kak se šika porediti
tak da se zna
kulko kaj vredi
i kaj spada kam
da dojde tam

JEDNEG DANA

Je
vsaka vlast je
od bogeka
a po meri
za čoveka
A človek je
boga reva
i gda joče
il popeva
Gde je vatre
tu je dima
Vlast se meri
po onima
ki su v službi
od režima
(kuklja v sakom
žitu ima)
hahara i
sebičnjaka
gladnuša i
pokvarenjaka
nečastivog
grdih dijaka
Takšni su ti
ne od boga
neg od vraga
rogatoga
Je
praf veliju
– sosed dragi –
vse nas buju
zeli vragi
I bu tak kak
budu šteli
ki vlast imaju:

velemožni
črni, žuti
am pak beli
Vsak se cifra
v svoji feli
i okol seb
packe deli
Još je dobre
dok smo celi
– prem do zajdneg
vse su zeli
vse vrednejše
najfinejše –
Predi neg su
vlast prijeli
na poštejne
su se kleli
Proti vsake
pohlepnosti
bedastoče
sebičnosti
Proti sticajna
imajna i
kojekakvog
drugog srajna
Vse to glavni
tad su rekli
al su im spod
prstov zmekli
ti, ki vu njih
ime sude
i spremeču
sim tam ljude
Čim se vlasti
ti dotekli
postali su
čisto stekli
na auta
i imajna

i luksuzna
putovajna
vikendice
lubavnice
i sakakšne
druge trice
Začeli su
plesti klike
nabavlat si
vredne slike
stilska stara
k tem pohištva
zbograd nekšneg
teg prestiža
rivalstva i
suparništva
Ti ki takvi
su postali
sami sebe
su poscali
i z pajdaštva
se zbrisali
Su zabili
kaj su šteli
na kaj su se
negdar kleli
dok su časti
još imeli
ti jalnuši
i gladnuši
Če ih tulko
to veseli
naj im bude
kaj su zeli
i kojekak
priskrbeli
Jedneg dana
– vse u šali –
takšni budu
najebali

NIKUD NIKAM IZ TE KAŠE

Ono kaj večini paše
mene žuli, tere, jaše
Njih ni briga da l mi paše
kak jedinki kaj mi daše
Ono kaj je meni dragše
na to krava z repom maše
NIKUD NIKAM IZ TE KAŠE!
Ni pajdašu mom ne paše
ono kaj mu oni daše
pak se protiv tega draše
kakti pajcek gda ga klaše
Hasne itak ne imaše
NIKUD NIKAM IZ TE KAŠE!
Z šijum prignut iskat mlakše
nekaj shodit bude lakše
(To već naši stari znaše)
NIKUD NIKAM IZ TE KAŠE!
Furt ponizno, snishodljivo
furt slinavo, neškodljivo
kakti pes dok repom maše
NIKUD NIKAM IZ TE KAŠE!
To kaj mene tere, jaše
da l večini zbilam paše
nigdo reč mi to ne znaše
NIKUD NIKAM IZ TE KAŠE!

EM SMO HORVATI

Joj, bedasta glava moja
zakaj nisi kak od noja
pak u pesek se porineš
i več nemaš kaj da brineš
s kim i kam, -na koju stranu
da si ne prepiliš granu
na kojoj kak tak sediš
a več zutra mort vesiš
S kim i kam, ni lehko znati
Em smo Horvati

Ti ki zovu njim se jebe
kaj mene pri srcu zebe
od straha za moje življenje
Noga nemre da se gene
Hudi došli jesu cajti
mira nigde nije najti
Dohajaju grde vesti
je odluku mam donesti
S kim i kam, ni lehko znati
Em smo Horvati

Jeni viču furt : Naprej!
Drugi kriče pak : Nazaj!
I vrag si ga onda znaj
gde je pakel a gde raj
Pitajnu, kaj v glavi seva
jeka od bregov odmeva
tak da razmet nebi mogel
vreme u kom si se zlegel, zmogel
a klatno se sim-tam klati
Em smo Horvati

S krivom kolonom pojti
i morti nazaj ne dojti

Gladovat, jurišat, ne spati
i jedinu glavu dati
il nekterem kerv puščati
creva pukati, drati
A zakaj, za kog ne znati
A lepo ni preveč pitati
Lubi bližnjeg svojega
učila me moja je mati
A ljudi vsi su nam brati
Em smo Horvati

Pojti s kolonom je teške
prek brda i dola peške
Odluka jošče je teža
al moraš se zvleč z glibeža
Čim kreneš pesma ori
zastava na vetru vijori
Če, i izgubiš trdu glavu
bu pala za čast i slavu
Ceh se mora da plati
Em smo Hrvati

STARA BARA

Stara Bara je fajn hrla
Med družinum najbol vrla
A furt posla i prek grla
Komaj oči je otprla
Tulki posel si navrla
Da grbaču je izvrla
Huda sudba fest ju trla
Cel dan boži se je drla
Dok se je ni čist dodrla
Jeno jutro se je strla
Na pleči se je obrla
I po zemlici prostrla
Na jenkrat je oči zvrla
Se ni stala, vre je vmrla

SPOMINJANJE ZMED KMETA, ŠPANA I GROFA

Kmet:
Prosim lepo gospon špan
delal jesem sedem dan:
Tri sem drapal za cesara
kamen tucal za cestara
Tri za štibru, tri za tlaku
K tem tri povrh vam za klaku
Dva sem dana drva žagal
i četiri prek sem zmagal
Vse sem spunil trudodane
i pridodal mnoge dane
Z grbljenja me bole kosti
takšneh dela prek je dosti
Mira štel bi sad imeti
nekaj za sebe preskrbeti
Zutra, prosim, nemrem dojti
kajti v trsje moram pojti
Vre več kesnim sedem dan
celi trud bu utaman
Od trgadbe nišče ne bu
meni pak propalo vse bu

Špan:
Pripovedaš bedastoče
Slušat mi se to ne hoče
Kaj ne vidiš, dežd se sprema
ni vremena da se drema
Če otava nam pokisne
plemeniti če da vrisne
Za tve trsje njih ni briga
za njih ti si kmet, niš, figa
Zato zutra dojdi sikak
naj se ž njimi šalit nikak
Če ne dojdeš, a dežd pride
bolše da te več ne vide

hude oči nam gospona
kajti za te ni pardona
Poglej, gospon vre dohaja
Začela me bolet jaja
kajti mene špotal bude
polek tvoje glave lude
Daj se lepo sad nakloni
trdu glavu fest prikloni
Naj stajati poput bika
Pozdravi ih kak se šika

Kmet:
Dobro jutro plemeniti
Nekaj bi vas štel prositi
Ne znam kaj bi počel prije
imam ruke komaj dvije
Lačen jesem, a i truden
Danonočno furt sem buden

Grof:
Si obnorel da me štentaš
i nekaj mi tu ceketaš
Nemaš meni kaj za reči
Hodi k španu, ž njim blebeči

Kmet:
Gospon dragi, plemeniti
kaj nemremo govoriti
kakti ljudi, kak priliči
kajti od nas vsaki liči
na priliku dragog boga
kak vašega, tak i moga
stvoritela celeg sveta
vas i mene, mog deteta
Plebanuš nas uči tak:
Pred bogom je vsak jednak
Ar smo ljudi, ne živine
I tam negdar od starine
spodi sunca i meseca
Adama i Eve deca

Grof:
Tu v tvoji bedasti glavi
nekaj hudo tebe davi
Nekšne misli od puntara:
Bogohulna priča stara
da sme vsi mi vskup jednaki
Bum ti ja povedal taki
da sme ni mi vsi bedaki
Ja sem gospon, ti si kmet
Ja mam dvorec, ti maš klet
Polek tega si moj kmet
Če je treba moraš mret
za me, i za rod moj celi
Zakon carski baš tak veli
Za me moraš hudo delat
sakojačke posle spelat:
kopat, žagat, kosit, žeti
sakog dana, zimi, leti
Če to ne znaš, moreš it
Još dve reči, pak smo kvit
Da tvem mozgu bude jasno
drugač tebi bude špajsno
na leđa si naprtiš vraga

pak buš harjen spreda, straga
Zbij si z glave bedastoče
maglovite nejasnoče
o tem kak nas stvoril bog
Je, spod pupka ti evo rog
Tatek začel me kak sina
poleg teplega kamina
v posteli, na beli plahti
Tebe v štali, v senu, v šlahti
I kak onda smo jednaki:
mi spametni i vi bedaki

Kmet:
Gospon dragi, lehko vami
diferenca je med nami
al zrihtali smo je sami
polek tega kaj smo ljudi
preponizni, blage čudi
kajti lehko nam se šija
pred gospodom k zemli svija
Vi ste plemić, ja sem kmet
Za vas ja sem nula, smet
Spod vas ja podmečem pleča
potim, marha sem tegleča
Po smerdljivom vonjham puhu
Vi, na klinček mate dugu
Grem podrapan, tom ni leka
Na vam nova furt obleka
V jutro hrdam kuružnjaka
a vi kruha pšeničnjaka
namočena v mleko vruče
i žerete vse mogoče:
klobasice, kave, jajca
k tem slanine i maslaca
Ja teg ni za Božić nemam
Kaj mam bolše za vas spremam
i od usta deci zemam
Tak dok moja deca poste
pri vami se gosti goste

Žeru divlač i piceke
ribe, sir i oblizeke
K tem paštete i purice
odojčeke i slastice
Dok se gospon vu vinu guši
požirak se kmetu suši
Kad se setim ja slanine
mam dohajaju mi skomine

Grof:
Pak to mene vse gebira
al to tebi neda mira
Ti bi štel to vse obrnut
i naglavce vse prevrnut
Rad te slušam, ajd povedaj
prekidati se ti nedaj

Kmet:
Za vas gospon, prek je vsega
za terbuha blaga tega
A kad se naleju vina
njihva pela njih družina
vu postelu belu, meku
i k tem, skineju im i obleku
a nočnicu gor navleku
Če za ženskum gospon zine
kamerdiner se pobrine
Del je njegove zadače
da v pričuvi mâ mužače
Bormeš sakojačke fele:
mlade, lepe pa debele
K tem moraju jošče biti
velkih cica, trde riti
i kosmate med nogami
da mâ gospon kam z rukami
predi neg je otalami
Ženska mora biti krotka
inače mam dojde motka
da po riti se prošeče

kajti mirna biti neče
Da se rve, gospon neče
hoče jebat polek sveče
jezik gurat joj vu pupak
a kažiprst strag vu šupak
Ž njum se igra mačke, miša
dok sirota se ne spiša
a on zaspe kakti klada
polek ženskog tela mlada

Grof:
Reči vse kaj još imadeš
spelavanja naša znadeš
opisati vu tančine
i vse naše druge čine

Kmet:
Potlam gozbe i gadarije
gospodi se slatko spije
a ostanjke dobe sluge
za obavlene vse usluge
kajti kteri dobro služe
na nas bogce sceju, ruže
z korbačem nam pleči pluže

Grof:
Dost si bormeš lamanteral
a nisam te proč poteral
Strplenje si moje strošil
ne buš više mi prkosil
na kolenih buš me prosil
i darove buš mi nosil
prek onega kaj si dužen
švical budeš, bil buš tužen
Ne primam ti žalbe, utuk
moral budeš zbavit kuluk
od jutra do mraka delat
zaduženja v redu spelat

Kmet:
Bogi kmeti, bogi muži
trudodani vse su duži
Furt se nekaj pridodaje
obaveza pridodaje
Jošče malo, pak godina
nebu mela tulko dana
kuliko bu trudodana

Grof:
V tvoji glavi kmečki, trdi
nekaj meni smeta, smrdi
Pripovedaš ti koješta
ali v temu ima nešta
betežljivog, puntarskoga
za gospodu opasnoga
V pamet moje reči zemi
i na njih se pripomeni:
Sakšna vlast ti je od boga
(kak povedaš, mog i tvoga)
Negvu volu treba štimat
a ne levo, desno klimat
Tu je jošče zakon cara
a njeg nesme da se vara
V tem zakonu lepo piše
da se kmetu dat odviše
ne sme prava niti žitka
zbograd slave i probitka
plemenitih podanika
slavnog cara perjanika
Reda zato mora biti
Niš se ne sme premeniti
Tak kak sad je, tak nek bude
red i poredak za ljude
na vek veka i doveka
Šume, polja i livade
po zakonu, to se znade
svojina su od plemića
i služe za njihva žića

Od plemića zemla sva je:
na korist se kmetu daje
da je za nas obdelava
i petine dve nam dava
od sveg roda i sveg ploda
a živinčad od priploda
Će ti ovo nije jasno
bu za tebe bilo kasno
I to malo kaj imadeš
budeš zgubil, to nek znadeš

Kmet:
I da prosim, ne bu hasne
dok se život moj ne zgasne
ne bu mira ni spokoja
kak to pove žena moja
Doklam papke ne otegnem
i spod črnu zemlu legnem
Žela mi je tek da parnem
prekrižim se, povem: Amen!

Grof:
Sad posluhni moju želu:
Zutra za noč vu postelu
pošali mi kčer i ženu
Neka rano zorom krenu
k mome dvorcu po opremu
gda im bu za furt ostala
To im bu od mene fala
kaj skup z menum budu spale
i z menum se kopitale
ne na slami, niti v senu
neg vu dvorcu baš mojemu
pod blazinum mehkom belom
baldahinom nad posteljom
Dobe ke temu za nagradu
več kak da bile su na radu:
po rubaču od perila
lonec masti od žderila

Tak buš i ti imel hasen
nek se vidi gospon da sem
I če budeš kako treba
dogural buš star do greba
Drugač ti na grebu piše:
Mlad je vumrl, ni ga više

Kmet:
Vsak dan za me črn je petek
Za vas vsaki dan je svetek
Ar će dojti drugi cajti
i vse zbrisat kaj će najti
Ne bu kmeta, ni gospona
ni puntara, ni poltrona
gospodara, niti slugu
človek bude drugar drugu
Ne bu vojske, nit ratov
ubojica, niti tatov
Na svetu če raj da bude
kak nagrada za rad, trude
Da tak bude, to se znade
Al gda bude se ne znade
Nit pogodit se ne dade
– Strplen spašen – tak se veli
Bošnjak doda k tem: Bezbeli!
Mi povemo pak: Dabome!
Do tog cajta prema tome
Vsak pri svome, vsak na vsvome

Grof:
To ti ne bu došlo nigdar
Kak je seda, tak bu vsigdar
Na pamet si ti to vzemi
moje reči pripomeni
ti muž glupi, zatucani
kom zakoni nisu znani:
kaj bi onda bilo z nami
če bi leže bilo vami
zamusani i posrani

Zakon je na naši strani
prave naše zakon brani
Čuva naše gospoštije
od kmeti i kramarije
obrtnika i bertaša
slobodnjaka, bezemljaša
od slugana i škribana
i ponekog kapelana
Kaj ti velim zapameti
V ludom času ti se seti
da su ljudi ne jednaki
ni prst nije jednak vsaki
Gospoda su ne ponoreli
da bi vlast si oduzeli
sami, i vam je dali
i z vami se poravnali

Kmet:
Bilo krivo, pravo vami
(Tak bar piše vu knjigami)
jednog dana ljudi mali
velke budu spredelali
i tad bumo vsi jednaki

Grof:
Tak misliju to bedaki
tebi nalik, kak ti, taki
premalo ste bili v tlaki
Baš sem bedast kaj te slušam
i recept stari ne iskušam
Špan, poslušaj moje reči
s korbačem mu zasneži pleči
tak da se bu fest opekel
na vse kaj je meni rekel
Zbij mu z glave bedastoče
i puntarske misli, zloče
Polek takovoga leka
napravil buš ž njeg čoveka
poniznoga kak se šika

od bahatog tega bika
Ne zabi na negvu čerku
Ščera nisem imal zverku
Neču danas pak da postim
Denes hoču da se gostim

Špan:
Milostivi, plemeniti
ne skrbite, kmeti vsi ti
su več gladni kakti siti
moraju ponizni biti
milost vašu zadobiti
Drugač korbač preko riti
njihove če gače šiti
Vi morete prosim iti
na volu vam vse če biti
kaj morete zamisliti

Prolog iz komedije

»VELIKA KORTA ILITI DVORIŠČE«

(JUREK izlazi pred zastor i pozdravlja publiku)

JUREK:

Dober dan, i dober večer!
Ja se klajnam i pozdravlam
Tak kak koga vre gebira,
Vse po redu, pokehdob ste
Totu v klupe kak v špaleru.
Dober, dan, i dober veče!
Kak se vre pri nami reče:
Brez zamerke gospe drage
I frajlice lepe mlade.
Dober dan, i dober večer!
Gospončeki, gavaleri,
Tovaruši, oficeri!
Dober večer! Da ste zdravo!
Zvonič sto let poživeli,
Vsi pajdaši, galženjaki,
Muži, snaje i dijaki,
I delavci, graditeli,
Vračiteli, vučeteli,
I soldati moji brati!
Dober dan, i dober večer!
Ja vas vezda vse pozdravlam:
Mlade, stare i debele,
Suhe, riđe, črne, bele.
Prijatele vsake fele:
Velka nosa, niskeg rasta,
Kumu, kuma, tecu, tasta!
Vse bratiće, vujce, strice,
Sekrvice i punice!
Zaručnike, decu, starce,
Zeznadare, ziskavavce!
Hrabre fankte i vojake,
Trompetaše, veseljake!

Ognjagutce i pevače,
Frulce, svirce i duvače!
Meštre tanca, verzotočce,
Žitkapisce, krasnopojce!
Vse pozdravlam i nastavlam:
Vurmahere, opančare,
Dimlačare i kuhare,
Peke, krovopokrivače,
Škribane i potkivače,
Pivničare, pipničare,
Fonringaše i bravare,
Dobošare i mesare
Vse tesare i cestare,
Poplunare i krznare,
Vse zidare i smetlare!
Pilare i drvoresce,
Knjigovešce, bakrorezce,
Loncokrpe, kširopralce
I vse vulicočistalce!
Vse pozdravlam, vsim nazdravlam!
Štimam da vas jošče ima
Kterima ja ne znam čina.
Meštrija je denes čudo
Vse nabrojit praf je hudo.
Dopuščajte cajte malo,
Da bi mi se izdumalo!
Alstam, alstam...
Vu tem času i življenju,
Vezd' nastavlam v zlahkotenju,
I pozdravlam
Vse ostale meštre ceha!
Ne budi mi zato greha
Če redosled mal prevrgnem,
I nektereg tak zatrgnem
V činu, v moči, il v' meštriji.
Pardon, prosim!
Ar ne živim v coprariji.
Nisem ni šent, ni sem štriga.
Od mesa sem i kotriga,

Pak fuljati lehko morem.
Ergo, da si malh pomorem,
Da me ne bi sfruštikali,
Osmudili, sprestiklali,
Il kak drugač kaštigali,
Nazdravil bum redom vsima
Kulko god vas totu ima.
Je, to ni lehko, to znam i ja.
Vse nabrojit je meštrija.
Štimam i tak da bi mogel,
Če bi negdo mi pomogel
Ak zastanem, nemrem dale,
Gda mi nekšne reči fale,
Il pak kterem ne znam čina,
Pokehdob i takšnih ima.
Ja za pomoč vas verbuvam,
Če se zgubim i zbantuvam.
Ja nis šamlast, nit šlaprček,
Nit klopotec, niti zbrček.
Ja nis kumrič, nit puhlivec,
Larfonosec il lažlivec.
Ne hrustim se, vezd začinjem,
Vse pozdravit vas počinjem:
Ergo...
Slastičare i kipare,
I piljare i slikare,
I mornare i rudare,
I vrtlare i steklare,
I ratare i čuvare.
I limare i ribare,
I tesare i bačvare,
I ovčare i pločare,
I čižmare i ciglare,
I vunare i pisare,
I . . . .
Torbare i posteljare,
Stolare i postolare,
Drvare i parketare,
Mlinare i medičare,

Grobare i apotekare,
Kotlare i lončare,
I . . . .
I tokare i rudare,
Suknare i oružare,
Rezbare i matičare,
I . . . .
Crevare, kobasičare,
Vinare, vinogradare,
Splavare, železničare,
I k nim kovinotokare,
I jošće kišobranare,
I hude polemičare,
Budte vsi vskup pozdravleni!
A vskup z vami i:
Prodavači, izlagači,
Dostavlači, raznošači,
Sastavlači, ulagači,
Izdavači, navijači,
Kopači, prepisivači,
I crtači i nosači,
I ložači i brijači,
I trubači i guslači,
I plesači i pevači,
I vozači i tumači,
I kovači i brusači,
I krojači i ...
I si krovopokrivači,
I . . . .
Šoferi i kolporteri,
Živoderi, kondukteri,
Monteri, akviziteri,
Režiseri i maskeri,
Pedikeri i maseri,
Planeri, rekviziteri,
I . . . .
Činovniki, službeniki,
Blagajniki, kažnjeniki,
Zastupniki, kniževniki,

Naučniki, dopisniki,
Odborniki, predsedniki,
Porotniki, poslaniki,
Nastavniki, predstavniki,
Porezniki, prevozniki,
Dramatiki i pesniki,
Učeniki i školniki,
I . . . .
Načelniki i putniki,
I radniki i služniki,
I . . . .
Skauti, astronauti,
I si kozmonauti,
I . . . .
Ribolovci, mrtvozorci,
Gradski oci, krasnopojci,
Pregaoci, žeteoci,
I školarci, računarci,
I vezalci, vatrogasci,
Muzealci, milicajci,
Tkalci i gimnazialci,
I . . . .
Dirigenti, apsolventi
Apstinenti i studenti,
Koncipienti, referenti,
Diškutanti, zabušanti,
Maturanti, zafrkanti,
Fotografi, scenografi,
Biografi, geografi,
Kartografi, ortografi,
Kustosi i učenjaki,
Poštenjaki i bedaki,
Crkvenjaki i seljaki,
Admirali i piloti
Fiškali i poligloti
I normirci i kaširci,
Mrtvozorci i svemirci,
Dramaturgi i kirurgi,
I . . . .

Kočijaši, lutrijaši,
Tamburaši i udbaši,
Košarkaši i kartaši
A k tem vsi financijaši
I naši nogometaši
I . . . .
Knjigovođe, vlakovođe,
Perovođe, putovođe,
Molioci, mislioci,
Kandidati, diplomati,
Direktori, profesori,
Skup ž nima kompozitori,
Lektori, prevodioci,
I vsi rukovodioci,
Ekonomi, astronomi,
Arhivari i drotari,
Novatori, kreatori,
Pak onda deklamatori,
I k ňim recitatori,
Fajn imitatori,
I vsi organizatori,
I dakak agitatori,
Senatori, drmatori,
A k tem navigatori,
Pak rehabilitatori,
I si administratori,
Racionalizatori
I . . . .
Pedagogi, psihologi,
Biologi, patologi,
Zoologi, kinologi,
Geologi, grafologi,
Astrologi, urologi
Pak naši speleologi
I . . . .
Neurologi, rengenologi,
Kardiologi, farmakologi,
Dermatologi, ginekologi,
V diskretu: venerologi,

Otorinolaringologi
I . . . .
Optimisti, pesimisti,
Novelisti, humoristi,
Apstrahisti, realisti,
I ž nima avangardisti,
Modernisti, futuristi,
I egzistencijalisti,
I solisti, zboristi,
Vokalisti, pijanisti,
Atomisti, stipendisti,
Mašinisti, traktoristi,
Motoristi, biciklisti,
Taksisti, telegrafisti,
Kursisti, kriminalisti,
i automobilisti,
I, i, i ...
Znovič vas vseukup pozdravlam
I, i, i ...
I nič več.
Za prvič sem dost povedal
I lepo vas vse ozredal.
Na jeziku potem tega
Jošče dobim i betega.
Mozuliša kak verganja
Od ferflanja i klafranja.
Erdegata! Dost je vsega.
Dat vam hoćem valuvanje
I iz zganja vunshajanje.
Vezda moram vse povedat
Štoriju ispripovedat
Od kinčastog mog življenja
Punog vsakšnih pripečenja.
Alstam!
Pred stopedeset let i više

(rukom povlači zastor i zastor se otvara. Scena prikazuje staro slikovito zagrebačko dvorište.)

To v knjigami starim piše,

Vu tem gradu, v tem orsagu,
Žitkapisci to vse znadu,
Bila jedna velka korta,
Koruš meštrov vsakih sorta.
Da ne dulim i otežem,
Da vas preveč ne naprežem,
Prikažem vam vse po redu,
Če još imam pri vam kredu,
Kak su meštri stanuvali,
Jeden drugog bantuvali,
Kaj su jeli, gdi su spali,
Gde su v korte nočom scali.
Vse povedam, al strplejna,
Hitro ni zbog zakašnejna.
Ta je priča jako stara
Ni joj živog pametara.
Stopedeset let i pride
Kajti vreme hitro ide.
Drči vreme, leta broji,
Nov kepenjak svetu kroji.
Menja lice naša varoš
Vse se cifra kak ženskaroš.
Jošče stoji korta stara
V senci spi si i odmara.
Zubu vremena papira
I nekak se konzervira.
Al rušiju stare hiže
Vre je dugo nebu više,
Pak sem zato štel povedat
Štoriju nje spripovedat.
Rekli bute priča j' stara
Nišće zato več ne mara.
Ja se slažem, to vsi znajte,
Vrag nek nosi stare cajte!
Hintov jada, hintov greha,
Gingavega galgen smeha.
Pozabiti vse to treba,
Zakopati na dno greba.
Priklanjam se tom mišlejnu

Furt i navek vu poštejnu.
Zbilam praf je vre pozabit
Staro vreme, rat, kaštige,
Solze, rane, žuč, verige,
Žganja, galge, kmete, bokce,
Četertavce, larfonosce,
Tlake, klade, kaputaše,
Štibre, daće, zelenaše.
Vse presvetle, poglavite,
Vse prejasne, plemenite,
Magnifice i patrone,
Pijavčare i poltrone.
Vse cafute i fehtare,
Krabulnike i henkare,
Niščevnike i čipleše,
Coprnice i korteše,
Dies irae i metrese.
Denevire i drabante,
Omeglavce, zabušante,
Latinaše, mađarone,
Made in Italia makarone,
Nemškutare, germanone,
Francuzljive organone,
Črnožute kondotijere,
Kverulante, sabotere,
Dvorske »ka und ka« parade
I dunajske serenade,
Osvalščine, presvlaščine
I prljave ine čine.
Vse smardljive te pezdiše,
Poscemo ih, ni ih više.
Denes pucaju rakete,
Sateliti nebom lete.
Španceraju kak komete.
Erdegata! Teremtete!
Stari Saturn i Jupiter
Buju meli goste zuter.
Štimam da če ziskavavci
Vu raketnom avionu

Posetiti i Junonu,
Veneru planetu krasnu,
Večernjicu zvezdu jasnu.
Ja vse sudim buju taki
Naše dekle i dijaki
Špancerali stazom mlečnom
Vu pančanju luckom večnom.
Erdegata! Teremtete!
Nek zapiščedu trompete!
Jezer čuda človek stvara
Perspektiva se otvara.
Srečni bili, poživeli,
Kinč življenja doživeli!
Bilikum vezd za Vas spijam,
Od veselja se opijam.
Metemtoga molbu itak
Pošiljam vam za moj žitak.
Hote s menom vu starine,
Stari orsag, stare čine.
Al pardonček meni dajte,
Kaj vas vlečem v stare cajte
Ja berbotec, panjkrt smešen
Kom je celi svet pretesen.
Parlavita, a merlič sam,
Hotel bi bit i tu i tam.
V grebu ležat i snevati,
Cestom drčat i pevati.
Hincat snaje, dekle lubit,
Hudočinski fante snubit
Na hincanje, oslarije,
Halavanje i norije.
Pardon prosim, kaj berboćem.
Bogi merlič, kaj pak hočem!?
Valaš leta vre me nema,
Na grebu mi ni spomena.
Niti korte dugo ne bu,
I ona bu skoro v grebu.
Tak se bu vse pozabilo,
Kaj se negda pripretilo.

Zato poslušajci prosim
Život v slike vam donosim.
Čulo se bu i videlo
Kak se negda tu živelo,
Pak sudite potom tega
Od življenja i od vsega
Če je vredno, ne zabite.
Če ni vredno, pozabite!

(Nakloni se i zastor pada.)

»KAJKAVIJE« PERE BUDAKA

Čim je 1952. godine Pero Budak na velika kazališna vrata ušao u našu literaturu, bilo je jasno da će na toj književnoj sceni dugo ostati i opstati bez obzira na trenutačne trendove i suvremena strujanja!

Po osnovnoj stvaralačkoj vokaciji Budak je bez sumnje dramski pisac čija su ponajbolja djela (»Mećava«, »Klupko«, »Na trnu i kamenu«) ne rijetko prelazila i naše nacionalne i državne okvire, ali dobar dio njegovog književnog stvaralaštva zauzima i lirika (»Igrali se konji vrani«, »Sanci u bezdanci«, »Neznana rijeka« itd.), a nije ni mali broj uspjelih Budakovih pjesama namijenjenih mlađim i najmlađim čitateljima. Neke od njih Dalibor Cvitan je uvrstio i u antologiju hrvatskog pjesništva za djecu »Vječnotraž« (Novi Sad, 1975), a Zvonimir Balog u »Zlatnu knjigu svjetske poezije za djecu« (Zagreb, 1975).

Pišući o lirici Pere Budaka namijenjenoj odraslima (»Lirska traženja Pere Budaka« – »Igrali se konji vrani«, Zagreb, 1977) Slavko Mihalić je izvrsno primijetio da je »autentična lirska sklonost ovog pjesnika i dramatičara prvenstveno okrenuta nasmijanom, kerempuhovskom licu svijeta, i tek tu i tamo lirskom nijansiranju kao svojevrsnom plaćanju obola vlastite zaljubljenosti ne samo u narodnu pjesničku umjetnost nego i neostvarivi san o Arkadiji...«

Pjevanje na kerempuhovskim strunama i osvježavanje na izvorima i vrutcima narodnog pjesništva sigurno je osnovna karakteristika lirike Pere Budaka.

To gotovo najviše dolazi do izražaja u prvoj Budakovoj knjizi pjesama pisanih na kajkavskom – »Kajkaviji«.

U često dosta bolećivo nostalgičnu, pa čak i plačljivu suvremenu kajkavsku liriku, Pero Budak unosi kerempuhovska, puntarska, ironična sazvučja u rasponu od dobroćudnih humornih duhovitih huncmutarija, pa do angažiranih, ponekad i aktualnih peckavih satiričkih stihova izoštrenih do provokativnosti.

Vješte igre riječima, spretno sviranje na jednoj žici, ali melodije su često mnogozvučne, smjenjuju se sa koji put

malo nategnutim rimarijem i isforsiranom bizarnošću, a koji put bi pjesma bila veća da je manja!

Uz aktualnosti ponekad na granici političke poruke, u »Kajkaviji« ima i artistički vrlo vještih pjesama jakog satiričkog i lirskog naboja. Nekima od njih mjesto je i u antologiji kajkavske suvremene lirike, a mislim da će se tu i naći!

Pajo Kanižaj

SADRŽAJ

Izdavač: »IROS« R.O. za izdavačku djelatnost,
Zagreb, Haulikova 4

Tisak: Krešimir Štefanović, Zagreb